

Inhoud

Voorwoord	4	3. Resultaten van de kwantitatieve fase	13
1. Methodologie	5	3.1. Toegang tot eigendom	14
1.1. Doelstellingen	5	3.2. Aandeel van inkomen besteed aan huisvesting	15
1.2. Team	5	3.3. Kwaliteit van de huisvesting	16
1.3. Fasen	5	3.4. Sociale, SVK- en transitwoning	17
2. Resultaten van de kwalitatieve fase	6	3.5. Grootte van de huisvesting	18
2.1. Reikwijdte van de kwalitatieve studie	6	3.6. Huisvesting als werkplek	19
2.2. Nuttige definities	7	4. Aanbevelingen	20
2.3. Gendermainstreaming in de Brusselse organisaties	7	4.1. Aanbevelingen betreffende de gegevens	20
2.3.1. Het gewestelijk niveau.....	8	4.2. Aanbevelingen inzake de regelgeving	20
2.3.2. Het tussenniveau.....	9	4.3. Operationele aanbevelingen	21
2.3.3. Het individuele niveau.....	11	5. Kwalitatieve en longitudinale vooruitzichten	22
		5.1. Residentieel parcours	22
		5.2. Woonomstandigheden	23

Gender en huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Samenvatting van een analytische studie uitgevoerd door een multidisciplinair team van de UCLouvain van mei 2022 tot mei 2023

Samen nee zeggen tegen discriminatie van vrouwen bij de toegang tot huisvesting

Een ongeziene dubbelrol! Gelijke kansen en huisvesting. Een unieke kans om zich voor het eerst in Brussel te buigen over deze fundamentele kwestie: gendermainstreaming in huisvesting!

Het doel van gendermainstreaming is discriminatie voorkomen, ongelijkheden wegwerken en verandering stimuleren.

We zetten onze 'genderbril' op en zorgen ervoor dat al ons beleid, inzake huisvesting in het bijzonder, een impact heeft op de gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

Net als zoveel andere sectoren is huisvesting onderhevig aan genderongelijkheid en discriminatie die we moeten kunnen begrijpen en analyseren om ze beter te kunnen bestrijden. Het onderzoek dat u nu gaat lezen is in dit opzicht waardevol. Voor het eerst worden de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op het vlak van huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gekwantificeerd.

In heel dit document zult u kunnen vaststellen dat mentaliteit en praktijk veranderen, maar dat er nog veel werk aan de winkel is. Zowel op het vlak van de toegang tot eigendom, het deel van het inkomen dat aan huisvesting wordt besteed als de kwaliteit van de huisvesting worden vrouwen nog steeds achtergesteld en gediscrimineerd.

Dit onderzoek is van essentieel belang als we een echt egalitair overheidsbeleid op het gebied van huisvesting willen blijven nastreven. Met deze gegevens kunnen we onze eisen en aanbevelingen objectiveren en met elkaar in verband brengen.

De strijd tegen discriminatie van vrouwen bij de toegang tot huisvesting is al begonnen: verhoogde huurtoeslag voor eenoudergezinnen, creëren van opvangplaatsen voor slachtoffers van geweld, opleiding en sensibilisering voor wie in de huisvestingssector werkt. Deze concrete verwezenlijkingen verbeteren het dagelijkse leven van vrouwen en mannen in Brussel.

De volgende stap is feministische huisvesting, wat in België relatief nieuw, maar in Spanje en Oostenrijk al goed bekend is. Feministische of egalitaire huisvesting stelt ons in staat om ruimten anders te ontwerpen en ook de gemeenschappelijke ruimten te verbeteren vanuit een genderperspectief. Brussel moet de volgende pioniersstad op dit gebied zijn!

Staatssecretaris voor gelijke kansen en huisvesting

1. Methodologie

Dit document is een samenvatting van een analytische studie uitgevoerd door een multidisciplinair team van de Universit  catholique de Louvain (UCLouvain), in opdracht van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB). De studie, die liep van mei 2022 tot mei 2023, heeft tot doel de genderongelijkheden op het vlak van huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te kwantificeren.

De studie is gestructureerd rond 6 dimensies. Ze omvat het identificeren van variabelen en bronnen die nuttig zijn voor de genderbeoordeling, het voeren van kwalitatieve interviews om inzicht te krijgen in de context, het verkrijgen van gegevens van de verschillende geïdentificeerde organisaties, verwerking en analyse van de gegevens en tot slot het opstellen van conclusies en aanbevelingen.

1.1. Doelstellingen van de studie

Zes dimensies worden onderworpen aan een genderevaluatie:

1. Toegang tot eigendom
2. Aandeel van inkomen besteed aan huisvesting
3. Kwaliteit van de huisvesting
4. Aandeel van mannen, vrouwen en eenoudergezinnen in sociale, SVK- en transitwoningen, enz.
5. Oppervlakte van de woning, aantal vertrekken, enz.
6. Huisvesting als werkplek

1.2. Onderzoeksteam

Wetenschappelijke expertise

- Prof. Nicolas Bernard - Rechten, USaint-Louis
- Benjamin Leclercq - Architectuur en Sociologie, LAB (Louvain Research Institute for Landscape, Architecture, Built Environment)
- Prof. Chlo  Salembier - Etnologie en architectuur, LAB

(Louvain Research Institute for Landscape, Architecture, Built Environment)

- Prof. Martin Wagener - Sociologie, IACCHOS (Institute for the Analysis of Change in Contemporary and Historical Societies UCLouvain)

Coördinatie

Séverine Guisset – Consulente statistiek, SMCS (Statistical Methodology and Computing Service UCLouvain)

1.3. Onderzoeksfasen

Het onderzoek verliep gestructureerd in 4 fasen:

1. Bepaling van de variabelen die nuttig zijn voor de genderevaluatie van elk van de 6 dimensies en uitvoering van 12 kwalitatieve interviews.
2. Het identificeren van beschikbare bronnen en het verkrijgen van gegevens
3. Verwerking en analyse van de gegevens om de 6 dimensies vanuit een genderperspectief te beoordelen
4. Interpretatie en cijfermatige conclusies voor elke dimensie

Een adviescomité bestaande uit organisaties op het terrein begeleidde de studie.

Over de studie werd een eindrapport opgesteld met alle resultaten, conclusies en aanbevelingen.

2. Resultaten van de kwalitatieve fase

Het kwalitatieve deel van de studie focuste op de plaats op gender binnen de huisvestingsorganisaties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het verzamelde materiaal, gebaseerd op 12 uitgebreide interviews met spelers uit de openbare, semi-openbare en verenigingssector, toont aan dat gendergeleidendheid geleidelijk aan geïnstitutionaliseerd wordt, hoewel er een aanzienlijke heterogeniteit bestaat tussen deze verschillende organisaties.

2.1. Reikwijdte van de kwalitatieve studie

9 Instanties op gewestelijk niveau

- Woningfonds
- Federatie van de Sociale Verhuurkantoren
- Citydev
- CLTB
- BGHM
- Homegrade Brussels
- Netwerk wonen
- Brulocalis (federatie van de OCMW's)
- Urban

3 Instanties op gemeentelijk niveau

- Regie voor Grondbeleid
- OVM
- Gemeentelijk Huisvestingsloket

Profiel van de ondervraagde personen

 12 4

 6 architecten;
 10 menswetenschappen en sociale wetenschappen (sociologie, antropologie, politieke wetenschappen, rechten, geschiedenis)

 10 dienstverantwoordelijken of transversale coördinatoren

 3 directieleden

 3 opdrachtgelastigden

 Anciënniteit: 3 > 25 jaar

 Leeftijd: 32 > 62 jaar

 8 individuele gesprekken

 4 gesprekken in duo's

2.2. Nuttige definities

3 niveaus van operationalisering van gendergelijkheid

1. Het gewestelijk niveau

dat de wettelijke modaliteiten voor toegang tot huisvesting, toewijzingsbeleid en huisvestingsproductieprocedures op gewestelijk niveau bestrijkt.

2. Het tussenniveau

betreft de interne organisaties.

3. Het microsociologisch niveau

(individueel) van de beroepspraktijken.

Gender mainstreaming

Gendermainstreaming is een strategie die de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving wil versterken door de genderdimensie te integreren in de inhoud van het overheidsbeleid.*

Gender budgeting

Gendergerichte analyse van alle vormen van overheidsuitgaven en -inkomsten en een inventarisatie van hun directe en indirecte impact op de respectieve situatie van vrouwen en mannen.*

Gender-blinded

De term “gender-blind” betekent “blind voor genderverschillen”. In de context van overheidsbeleid benadrukt dit begrip de manier waarop gender al dan niet als referentie wordt gebruikt bij de ontwikkeling van dit beleid en de maatregelen die door de instanties worden genomen.*

*Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, , <https://igvm-iefh.belgium.be/>

2.3. Gendermainstreaming in de Brusselse organisaties

De wet op de gendermainstreaming binnen de organisaties

Het kwalitatieve onderzoek trachtte te objectiveren in welke mate de verschillende organisaties in het BHG zich positioneerden ten opzichte van de ordonnantie van 29 maart 2012 over gendermainstreaming in het beleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Brussels-Hoofdstad, 2012).

1. Organisaties die op gemeentelijk niveau werken: deze organisaties hebben niet het gevoel dat ze onderworpen zijn aan de richtlijnen voor gendermainstreaming en wettelijk verplicht zijn om een genderperspectief in hun werkingsgebied te integreren.
2. Gewestelijke organisaties of organisaties die afhankelijk zijn van gewestsubsidies: formele verplichting om de wet inzake gendermainstreaming na te leven, met gemengde resultaten.

Gender budgeting heeft het potentieel om egalitaire kwesties op institutioneel niveau te objectiveren voor organisaties die tot nu toe sociale ongelijkheden bekeken door het prisma van klasse- en “rassen”-verhoudingen. Dit instrument lijkt organisaties te helpen om sociale fenomenen meer gendergericht te benaderen.

Gender budgeting als institutionele objectivering van het gelijkheidsbeginsel

- Administratieve formaliteiten
- Hefboom om te leren binnen organisaties en afdelingen
- Gender budgeting zonder rekening te houden met gender. “We realiseerden ons dat we al op de goede weg waren” (gewestelijke huisvestingsoperator)

2.3.1. Het gewestelijk niveau

Een gender-blind en residualistisch wettelijk kader

Sociaal huisvestingsbeleid: een “residuele” benadering

Op het eerste gezicht lijken noch de toewijzingsmethoden, noch de productiemethoden voor zogenaamde “sociale huisvesting” expliciete genderkwesties te zijn in de huidige regelgeving. De enquête suggereert echter wel een dualiteit tussen enerzijds een sociaal huisvestingsbeleid dat deel uitmaakt van een zogenaamde “residuele” benadering, gericht op kansarme groepen, en anderzijds regelingen die zich richten op veel bredere groepen die geïntegreerd zijn in de “loonmaatschappij”.

- Focus op “kansarme” groepen = “de facto” besef dat de meerderheid van het publiek vrouw is. In termen van voorstellingen is de associatie tussen gender en huisvesting een thema dat eigen is aan sociale huisvesting:

“[De OVM’s en de BGHM] staan echt centraal in het probleem. Ja, zij zijn degenen die meer dan wij dagelijks met dit soort problemen [gender- en huisvestingsproblemen] te maken hebben” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

- Ordonnantie « 3% » van de sociale woningen voorbehouden aan slachtoffers van huiselijk geweld (betreft enkel sociale huisvesting).
- “Gendergerichte” analyse in de **meest volkse wijken** = oogpunt van veiligheid of intimidatie op straat. Maar de term “adolescent” wordt altijd beschouwd in de generieke mannelijke vorm.

Generalistische aanpak van huisvesting (“gemiddelde” huisvesting, niet doelgroepgericht, enz.)

- Toewijzingscriteria = Geen genderbenadering, behalve occasioneel (specifieke projecten of experimenten).
- De principes van niet-hiërarchisering van de kamers en modulariteit van de woningen druisen in tegen de risicopreventiologica van de verhuurders.

- Niet-gendergerichte Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV) en Gewestelijk Bestemmingsplan

- > Wel wordt de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening momenteel gherdefinieerd. Het doel is om meer rekening te houden met gendergelijkheidskwesties. Deze reflectie wordt ondersteund door experimenten en proefprojecten (zoals het Calico-project in Vorst), die onder andere tot doel hebben het proces van herziening van de stedenbouwkundige documenten te ondersteunen.
- > De notie “goede inrichting van de plaatsen” heeft het potentieel om projecten te **‘genderen’**

“In onze gunningscriteria voor projecten met architecten staat onder meer wat we woonbaarheid noemen. En in dat criterium vragen we om het ook vanuit een genderperspectief te bekijken”
(MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIE).

2.3.2. Het tussenniveau

Variabele en geleidelijke verspreiding van genderkwesties binnen de organisaties

Op het niveau van de organisaties lijkt de praktische toepassing van gendermainstreaming te verschillen van de ene instelling tot de andere.

Dit bevestigt de hypothese dat gedrag en attitudes ten opzichte van gendergelijkheid geleidelijk aan aangeleerd worden in het Brusselse overheidsbeleid.

- **4** van de 12 organisaties vinden dat rekening houden met gender van fundamenteel belang is voor hun organisatie;
- **3** organisaties houden geen rekening met gender;
- **5** bevinden zich op een tussenniveau.

Procedurele en culturele veranderingen in bepaalde organisaties

- Systematisch gebruik van inclusief schrijven

“[Voor ons] is het een kwestie van beter gebruik maken van het vrouwelijke om meer pariteit in onze procedures te brengen, bijvoorbeeld door niet de mannelijke vorm “ directeur of architect” te gebruiken, maar “ directrice” of “ architect of architecte” te zeggen. Dit zijn kleine aanpassingen om onze bestekken en procedures meer inclusief te maken.” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

- Oprichting van **instanties**: diversiteitshandvest, interne commissie ter bestrijding van genderdiscriminatie, pariteit in jury’s voor de gunning van contracten...

- Een “nieuw” thema voor deze organisaties

“Sociale verschillen, culturele verschillen, racismeproblemen ... Dit zijn echt kwesties die altijd deel hebben uitgemaakt van het DNA [van mijn organisatie], [...] Maar voor de genderkwestie, naar mijn mening, gaat het er niet eens om dat ze het niet wilden, het is dat het buiten hun spectrum lag” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

- Initiatieven helpen de **teams sensibiliseren**
 - > Bijvoorbeeld: samen luisteren naar een podcast over het thema gender en architectuur of gender en stedenbouw, gevolgd door een intern debat.
 - > Bijvoorbeeld: een reeks voor het publiek toegankelijke conferenties over het thema gender.
- **Variabel** sensibiliseren van de teams voor genderkwesties

“Mijn collega’s zijn voornamelijk mannen van in de vijftig [...] die blank en heteroseksueel zijn. Dat is het dus. Als we deze mensen op een gegeven moment niet opleiden, weet ik niet zeker of we ze zullen kunnen overtuigen...” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

4 obstakels voor gendermainstreaming in de Brusselse organisaties

1. Gebrek aan gegevens waarop de zaak van gelijkheid intern kan worden gebaseerd

“Sociale verschillen, culturele verschillen, racismeproblemen ... Dit zijn kwesties die altijd deel hebben uitgemaakt van het DNA van [mijn organisatie] omdat die zich altijd zeer bewust is geweest van al deze kwesties en altijd heeft geprobeerd om dingen te doen, of op zijn minst systemen op te zetten, zodat de zaken op deze gebieden kunnen verbeteren. Maar ik denk dat het niet eens zo is dat ze de genderkwestie niet wilden aanpakken, maar dat het buiten hun spectrum lag. Het is... Het had niet... Het bestond niet... Ja... Het is niet dat het niet bestond, het was onbekend” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

2. Hogere werkdruk voor overheidsambtenaren

- Onmogelijkheid om tijd te vinden voor een opleiding in gelijkheidskwesties

- Sterke toename van de prerogatieven van de ambtenaren die belast zijn met gendermainstreaming (bevordering van “diversiteit”, “inclusiviteit” en “handicap”...)

“Elke keer als ik met een nieuw idee kwam, werd het heel goed ontvangen. En euh, er zijn dus helemaal geen barrières, ik voel er geen... Er zijn geen barrières. Ik heb niet de indruk dat... Er is misschien wat weerstand, weerstand tegen de kosten die ermee gemoeid zijn, maar [...] ik denk niet dat er enige ideologische weerstand is. Er is gewoon een totaal gebrek aan kennis” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

3. Gevoel van concurrentie tussen de sociale problemen

“Ik heb soms de indruk dat de LGBTQIA+-kwestie op institutioneel niveau legitiemer is dan de vrouwenkwestie” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

4. Nieuw publiek management: piramidaal bestuur van de organisaties

- Het gevoel onderworpen te zijn aan de “goodwill” van de directie

“[Vroeger] werden we in ons werk niet belemmerd om dingen te doen waarvan we wisten dat ze essentieel waren en waarvan we wisten dat ze werden aanbevolen, waarvan we zeker wisten dat ze werden ondersteund door wetten. Maar nu [...] hebben we dat gevoel helemaal niet [...]. Als [de directie] niet wil dat ik mijn werk doe, dan is dat omdat het deze gendergelijkheidskwestie niet wil toevoegen aan de toch al ingewikkelde machinerie van de administratie” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

- Verwatering van het verantwoordelijkheidsgevoel bij de medewerk(st)ers voor de verspreiding van gendermainstreaming. In dit geval wijzen de getuigenissen op de steeds meer piramidale werking van openbare instellingen die te maken krijgen met een proces van managerialisering.

2.3.3. Het individuele niveau

Gendermainstreaming als hefboom voor het veranderen van de professionele praktijken

Praktijken van architecten

- **Aandacht voor de “kwaliteit” van de ruimten**
 - > De term “kwaliteit” verwijst vooral naar overwegingen en maatregelen van het “gezond verstand” van architecten. Dit leidt natuurlijk tot een indirect rekening houden met gender.
- **Aandacht voor de zichtbaarheid en/of vergemakelijking van huishoudelijk werk**
 - > Onderhoudsvriendelijke materialen, praktische opbergruimte
 - > Locatie van verzorgingsruimten (open keuken, badkamer...)

- **Aandacht voor de gemeenschappelijke ruimten en het beheer ervan**

- > Gemeenschappelijke ruimten en rekening houden met de gevolgen voor het beheer (samenleven vs. “safe space”)
- > Veiligheid van de gemeenschappelijke en de buitenruimten

“Om goed te kunnen samenleven, moeten de [gemeenschappelijke] ruimten goed zijn ingericht. Om ze goed in te richten, moeten ze veilig zijn voor iedereen en ruim genoeg om schade te voorkomen. Dus soms zou ik zeggen [dat] als een gang te klein is, de muren snel schade zullen oplopen. Een gang [...] die te kronkelig is, heeft verborgen hoeken en misschien voelt iemand die alleen loopt er zich niet op zijn gemak, zelfs als de gang goed verlicht is. Dat is waar het om draait. Het gaat in feite om rationalisering van de ruimte” (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIE).

De verspreiding van gendraangelegenheden in maatschappelijk werk

Individueel maatschappelijk werk

- Particularistisch gender-blinded perspectief binnen de OCMW's (focus op de "persoon", d.w.z. een neutraal individu dat zelfstandig moet worden).

"Het genderbeleid in de OCMW's is dat ze het meestal niet willen toepassen omdat het voor hen, voor de OCMW's een persoon is die om hulp vraagt, of het nu een man of een vrouw is" (MEDEWERK(ST)ER VAN EEN GEWESTELIJKE ORGANISATIE).

Collectief maatschappelijk werk in sociale huisvesting

- Institutionaliseren en professionaliseren van de praktijken is bezig in de OVM's
- Feitelijke "genderspecifieke" collectieve sociale begeleiding, maar risico van toewijzing van vrouwen aan huishoudelijk, collectief en gemeenschapswerk
- De feminisering van maatschappelijk collectief en gemeenschapswerk moet gekwantificeerd worden om te vermijden dat vrouwen ingezet worden voor sociale animatie in de volksbuurten.
- Hardnekkige seksegerichtheid in buurtwerk: conciërges/technici (mannen); sociale bijstand = vrouwen

De rol van de verenigingssector: dynamische verspreiding van genderkwesties

- Bemiddeling en netwerking, het samenbrengen van actoren van het overheidsbeleid
- Experimenten met architectuur
Het voorbeeld van Calico: de veelheid en co-existentie van actoren draagt bij tot de verspreiding van gelijkheidsuitdagingen via de informele uitwisseling van kennis en praktijken.
- Partnerschapsprojecten (wijkcontracten): verspreiding van de gelijkheidsprincipes die worden verdedigd door de feministische verenigingen

3. Resultaten van de kwantitatieve fase

Bron van gegevens

De gebruikte gegevens zijn afkomstig van de volgende organisaties:

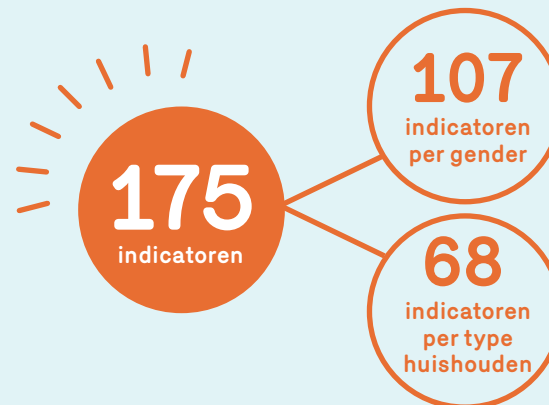
- Bruss'Help
- Brussel Huisvesting – DGHI en Enquête over huurwoningen in Brussel
- Citydev
- Community Land Trust Brussel
- Studie BruHome (ULB/VUB)
- FedAIS en SVK Logement pour Tous
- Woningfonds
- Homegrade
- BISA
- Ligue des Familles
- MinFin
- Netwerk wonen
- BGHM
- POD Maatschappelijke Integratie
- Statbel – Census, Enquête naar de Arbeidskrachten, Enquête naar het Budget van de huishoudens, Enquête SILC

Overzicht en intersectionaliteit

In het kader van deze studie werden **in totaal 175 indicatoren uit 20 verschillende bronnen** geïdentificeerd.

Er waren er 107 beschikbaar per gender of sekse en 68 per type huishouden, waardoor meer gedetailleerde conclusies konden worden getrokken en rekening kon worden gehouden met alleenstaand ouderschap.

Een uitgebreidere intersectionele benadering was gewenst (en wenselijk), maar er konden weinig gegevens worden verkregen voor de kruising van het gender met andere variabelen: 14 indicatoren zijn beschikbaar per leeftijd, 7 per nationaliteit of geboorteland, 5 per inkomenscategorie of economische activiteit en 2 per handicapstatus.

Beperkingen van het onderzoek

Bij het verzamelen van de gegevens deden zich verschillende problemen voor:

- Ontbreken van genderspecifieke gegevens
- Onvolledigheid van de gegevens
- Leeftijd van de gegevens
- Gebrek aan relevantie van de gegevens:
 - > Ongeschikt formaat voor standaardisatie
 - > Beperkte omvang van steekproef
 - > Beperkte representativiteit
- Ontoereikende gendercategorisering, in het bijzonder het gebruik van de referentiepersoon van het huishouden

Als gevolg hiervan konden verschillende aspecten niet in aanmerking worden genomen in het kwantitatieve deel van het onderzoek: geografische en ruimtelijke aspecten, longitudinale aspecten, aspecten met betrekking tot genderidentiteit en LGBTQIA+-kwesties, evenals verschillende meer 'kwalitatieve' aspecten met betrekking tot sociale en individuele dynamiek, levensparcours, enz.

Deze thema's komen aan bod in de aanbevelingen.

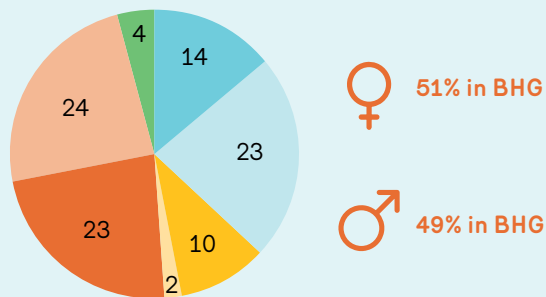
Context van de gegevens

Elk van de in de studie gebruikte bronnen heeft bepaalde beperkingen: kleine aantallen, steekproef met potentiële vertekening, aanwezigheid van ontbrekende waarden, enz. De resultaten van de studie geven een beschrijvende presentatie van enkele van de belangrijkste trends die zijn waargenomen in de gegevens, gebaseerd op de meest solide bronnen.

De precieze bronnen, hun beperkingen en methodologische details worden omstandig beschreven in het eindrapport van de studie. De over- of ondervertegenwoordiging van een groep is gebaseerd op een vergelijking met het totaal van de categorieën of het gewicht van deze groep in de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Verdeling van gender en type huishouden in de bevolking

- Volgens gegevens van het BISA telt het BHG op 1 januari 2022 49% mannen en 51% vrouwen.
- Vrouwen zijn in de meerderheid in de groep 65-79 jaar (56%) en 80+ (66%).
- De verdeling van de bevolking naar type huishouden is als volgt:

Kinderloze gezinnen

Gezinnen met kinderen

Eenoudergezin Moeder

Eenoudergezin Vader

Alleenstaande vrouw

Alleenstaande man

Andere

3.1. Toegang tot eigendom

Mannen zijn oververtegenwoordigd onder de personen die geen onroerend goed bezitten en onder degenen met onroerend goed uit de hoogste vermogenscategorie, behalve voor de groep van 60 jaar en ouder.

Gezinnen met kinderen zijn oververtegenwoordigd onder huiseigenaren en mensen die van plan zijn huiseigenaar te worden. Mannen zijn oververtegenwoordigd bij mensen met een hypothecair krediet.

Hypothecaire leningen per geslacht

Statbel - SILC-enquête (2021) - %

Aanwezigheid van hypothecaire lening referentiejaar - Nee (N=551)	46	54
Aanwezigheid van hypothecaire lening referentiejaar - Ja (N=843)	53	47
Hypothecaire lening in lopend jaar - Nee (N=1364)	50	50
Hypothecaire lening in lopend jaar - Ja (N=30)	55	44

Man

Vrouw

3.2. Aandeel van inkomen besteed aan huisvesting

Het begin van alleenouderschap heeft een negatieve impact op de huisvestingssituatie van grote delen van mannen en vrouwen, en dus op de toegang tot huiseigendom, waarbij de situatie voor vrouwen mogelijk nog complexer is.

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd bij personen die in een sociale woning wonen (56%).

Huisvestingsstatus per geslacht

Statbel - SILC-enquête (2021) - %

Huisvestingsstatus	Man (%)	Vrouw (%)
Huurder tegen marktprijs (n=1342)	49	51
Goedkopere huur (familie/werkgever) of gratis huisvesting (N=149)	51	49
Sociale woning (N=313)	44	56
Eigenaar (N=1394)	50	50

Man

Vrouw

- Vrouwen zijn oververtegenwoordigd onder de leefloongerechtigden, vooral vanaf 65 jaar, met een nog grotere oververtegenwoordiging van moeders van eenoudergezinnen.

- De mediane en gemiddelde huurprijzen verschillen weinig tussen mannen en vrouwen, maar deze algemene resultaten kunnen ongelijkheden en nuances verhullen. De hulp voor huurwaarborg van het Woningfonds wordt vooral gebruikt door moeders van eenoudergezinnen en alleenstaande mannen.

- Huishoudens met een mannelijke referentiepersoon geven aan alle huisvestingsgerelateerde posten gemiddeld meer uit (in absolute cijfers) dan huishoudens met een vrouwelijke referentiepersoon. Aan de andere kant vertegenwoordigen deze posten (in relatieve termen) een groter deel van het budget wanneer de referentiepersoon een vrouw is, in lijn met de lagere uitgaven.

- Op basis van de huur zijn mannen oververtegenwoordigd bij uitzettingen in het algemeen, maar vrouwen zijn oververtegenwoordigd bij OVM-uitzettingen (in lijn met hun hogere vertegenwoordiging in sociale huisvesting). Een groot deel van de eenoudergezinnen heeft moeite om hun woning te betalen.

*GLBAAL GENOMEN IS
53% VAN DE
LEEFLOONGERECHTIGDEN
VROUW. DEZE
VERHOUDING IS RELATIEF
STABIEL TUSSEN 0 EN
64 JAAR, EN LOOPT OP TOT
61% VOOR MENSEN VAN
65 JAAR EN OUDER.*

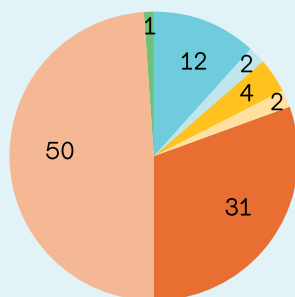
3.3. Kwaliteit van de huisvesting

- Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in collectieve woningen.
- Alleenstaande mannen en alleenstaande vrouwen zijn oververtegenwoordigd in kamers en studio's, en gezinnen met kinderen in eengezinswoningen.
- Het gemiddelde aandeel van het budget dat besteed wordt aan elektriciteit, gas en brandstof is gelijk voor alle huishoudens, ongeacht het geslacht van de referentiepersoon.
- Alleenstaande vrouwen en alleenstaande mannen zijn oververtegenwoordigd bij degenen die geen dubbele beglazing of geen thermostaat hebben.
- Mannen zijn oververtegenwoordigd bij de kleine groep mensen die geen centrale verwarming hebben of alternatieve verwarmingsvormen gebruiken.
- De Brusselse groene lening wordt meer gebruikt door gezinnen met kinderen en moeders in een eenoudergezin.

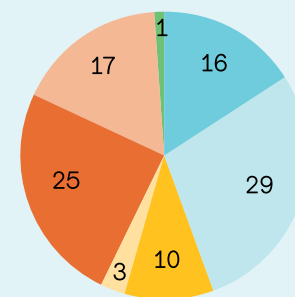
Type gezin per woning

GOB (2020) - %

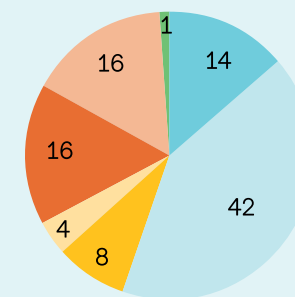
Kamer/studio
(N=383)

Appartement/loft/duplex
(N=4315)

Eengezinswoning
(N=389)

Kinderloze gezinnen

Gezinnen met kinderen

Eenoudergezin - Moeder

Eenoudergezin - Vader

Alleenstaande vrouw

Alleenstaande man

Andere

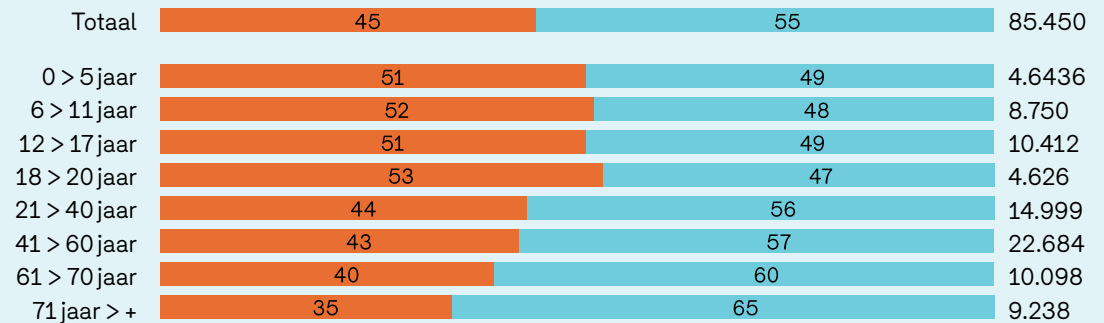

3.4. Sociale, SVK- en transitwoning

- Er zijn overwegend vrouwen in de sociale huisvesting, met een oververtegenwoordiging in OVM's, vooral voor ouderen.
- Het profiel van SVK-huurders toont een oververtegenwoordiging van eenoudergezinnen in de meeste gevallen en een oververtegenwoordiging van alleenstaande mannen of alleenstaande vrouwen voor sommige SVK's.
- Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in crisisopvang en transitwoningen, terwijl mannen oververtegenwoordigd zijn in alle andere woningen die met dakloosheid te maken hebben en bij degenen die een installatiepremie hebben ontvangen.

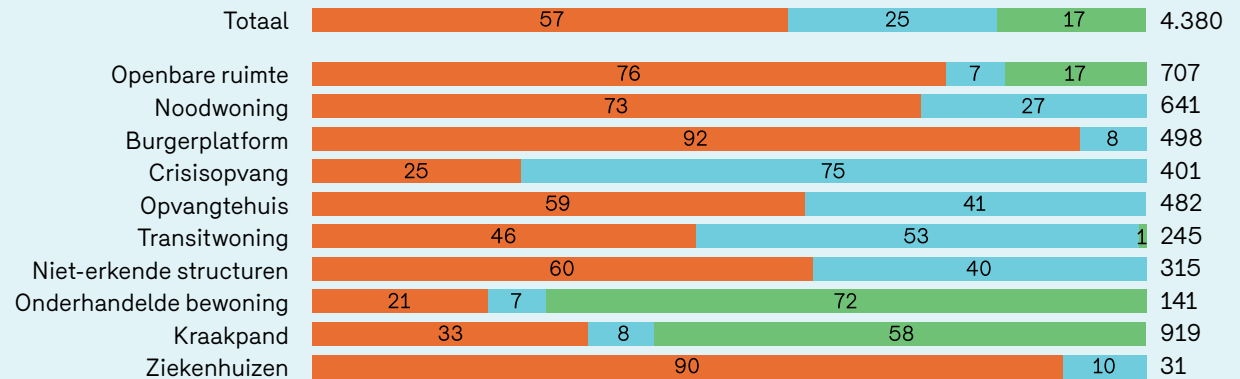
Persoon die via een OVM in een sociale woning woont

BGHM (2020) - %

Aantal volwassenen geteld als dakloos of slecht gehuisvest

Bruss'Help (2020) - %

Man

Vrouw

Andere

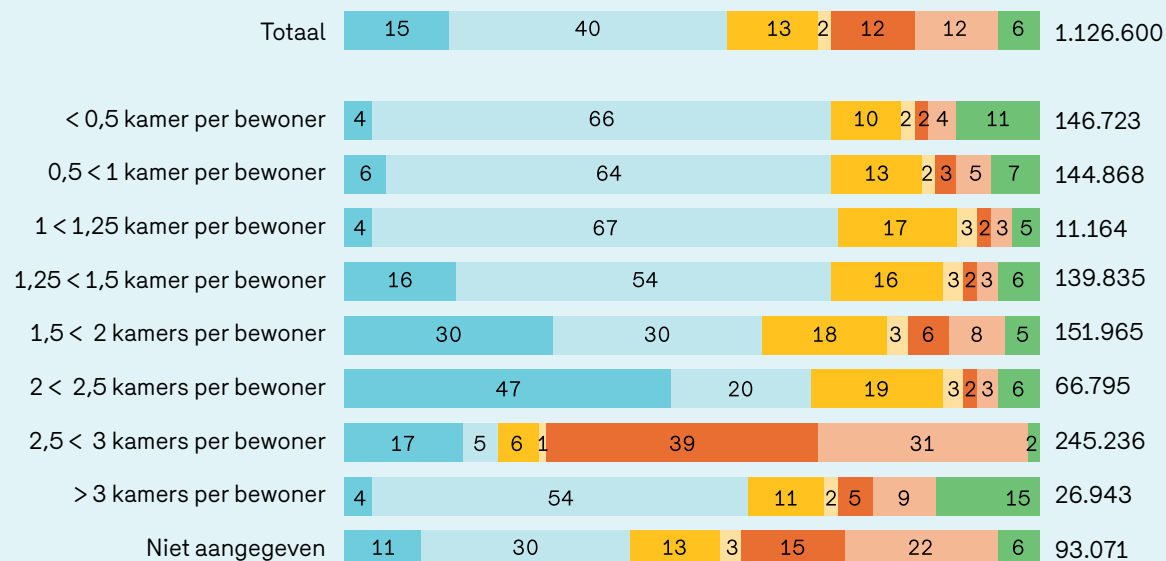

3.5. Grootte van de woning

- Er zijn geen grote verschillen tussen mannen en vrouwen wat betreft de gemiddelde oppervlakte van de woning in het algemeen.
- Naar type huishouden zijn moeders van eenoudergezinnen, alleenstaande vrouwen en alleenstaande mannen oververtegenwoordigd in de kleinste woningen, wat ook tot uiting komt in het gemiddelde aantal kamers per bewoner.

Type huishouden per aantal kamers per bewoner

Stabel Census (2011) - %

Kinderloze gezinnen

Eenoudergezin - Moeder

Alleenstaande vrouw

Gezinnen met kinderen

Eenoudergezin - Vader

Alleenstaande man

Andere

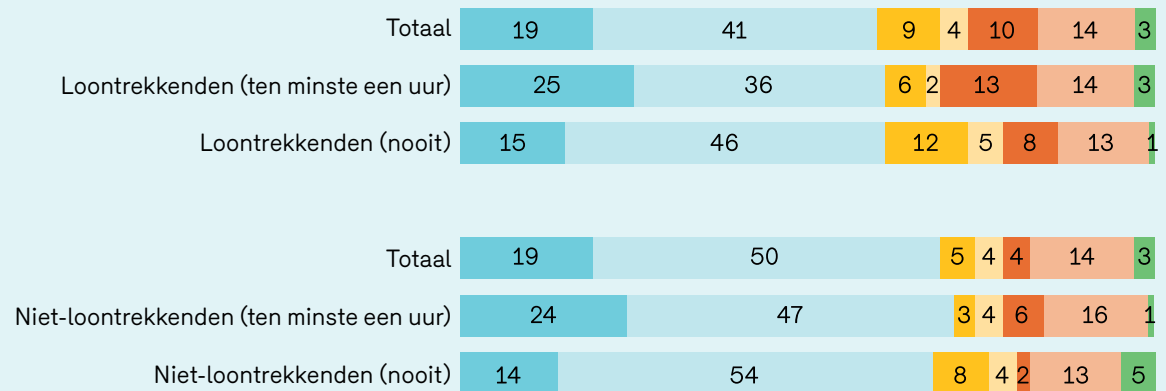

3.6. Huisvesting als werkplek

- Over het algemeen werken vrouwen vaker thuis dan mannen en, in het geval van niet-loontrekkenden, brengen ze een groter deel van hun werktijd thuis door, met dezelfde trends ongeacht leeftijd of handicap.
- Mannen zijn oververtegenwoordigd bij degenen die zeggen dat “de coronaviruscrisis geen invloed heeft op hoe vaak ik thuiswerk”.

Thuiswerk - Statbel

EAK (2021) - %

Kinderloze gezinnen

Eenoudergezin - Moeder

Gezinnen met kinderen

Eenoudergezin - Vader

Alleenstaande vrouw

Alleenstaande man

Andere

4. Aanbevelingen

4.1. Aanbevelingen betreffende de gegevens

Deze studie heeft een aantal beperkingen en hiaten aan het licht gebracht in de gegevens over gender en huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De auteurs van de studie doen de volgende aanbevelingen om de situatie te verbeteren:

- Aanmoedigen van digitalisering en centralisering van gegevens voor organisaties waar deze procedures nog niet gestandaardiseerd zijn.
- Aanmoedigen van de verzameling van gendergegevens door alle organisaties die betrokken zijn bij huisvesting in het BHG, met het oog op volledigheid en regelmatigheid.
- Aanmoedigen van het gebruik van een passende en gestandaardiseerde indeling in gendercategorieën, met drie categorieën voor geslacht, een voldoende gedetailleerde typologie voor het type huishouden en het niet gebruiken van het concept "referentiepersoon huishouden".
- Aanmoedigen van intersectionele benaderingen en daarom het verzamelen van gegevens die gerelateerd zijn aan geslacht en die betrekking hebben op leeftijds-categorieën, sociaaleconomische status, afkomst en de aanwezigheid van een handicap (met inachtneming van de regelgeving inzake gegevensbescherming).
- Aanmoedigen van het verstrekken van gegevens voor onderzoeks- en beleidsdoeleinden.
- Bevorderen van het gebruik van deze gegevens door huisvestingsorganisaties om de besluitvorming te informeren en genderstrategieën op lange termijn te ontwikkelen.

4.2. Aanbevelingen inzake de regelgeving

Het zou goed zijn om regelgevende maatregelen te overwegen om de toegang tot en het behoud van huisvesting te vergemakkelijken om een aantal van de ongelijkheden die in deze studie naar voren komen, weg te werken. Deze aanbevelingen hebben betrekking op een combinatie van acties, zowel algemene als gerichte, structurele of genderspecifieke:

- Krachtiger bestrijden van discriminatie op basis van geslacht, in het bijzonder door meer gebruik te maken van situatietests en "mystery client"-procedures.
- Werkelijk beveiligen van de huisvesting van vrouwen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld; of, als dat niet lukt, zorgen voor veilige, anonieme en vooral ... onmiddellijke herhuisvesting.
- Afschaffen van de status van samenwonenden (voor alle sociale uitkeringen), die in de eerste plaats vrouwen treft.

4.3. Operationele aanbevelingen

- Verbeteren van de toegang van vrouwen tot eigendom, met name door het wegnemen van de specifieke obstakels die banken opwerpen voor hypothecair krediet.
- Invoeren van meer omvattende maatregelen: huurregulering, huurtoeslag, uitbreiding van het sociale woningbestand, enz. om de voor vrouwen ongunstige economische voedingsbodem weg te nemen (slechte huisvesting voor vrouwen is vooral een weerspiegeling van grotere materiële kwetsbaarheid en overmatige blootstelling aan een bestaansonzekerheid).
- Eenoudergezinnen beschermen.

Het kwalitatieve luik van dit onderzoek bij de openbare huisvestingsoperatoren in het BHG legde de nadruk op drie niveaus waarop gendermainstreaming een rol speelt: gewestelijk, tussen- en individueel niveau.

Het onderzoek belicht specifieke hefboomen en obstakels voor gendermainstreaming in deze organisaties. Om de toepassing van gendermainstreaming te bevorderen, werden twee operationele aanbevelingen geïdentificeerd:

- Voorstellen van een opleidingsprogramma voor de openbare huisvestingsoperatoren in het BHG dat inspeelt op de verwachtingen van de drie niveaus die in deze studie zijn geïdentificeerd. Deze opleidingen zouden drie doelstellingen nastreven:
 - > de wettelijke modaliteiten, het toewijzingsbeleid en de woningproductieprocedures in vraag stellen vanuit het oogpunt van intersectionaliteit (hoe de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen wegwerken en meer inclusieve woningen produceren?);
 - > bevorderen van gelijkheid binnen organisaties en consolideren van de positie van de medewerk(st)ers belast met gendermainstreaming;
 - > veranderen van de professionele praktijken om inclusiviteit te bevorderen.

- Evalueren op lange termijn van de ontwikkeling van gendermainstreaming bij de openbare huisvestingsoperatoren op basis van de vragenlijst die voor deze studie ontworpen werd.

Er zou een interview kunnen plaatsvinden op jaar+1, jaar+2, jaar+3, enz. met de 3 niveaus die in deze studie werden geïdentificeerd. Deze longitudinale studie zou het mogelijk maken om de obstakels en hefboomen voor de integratie van gendermainstreaming in het BHG te identificeren, de evolutie ervan te evalueren en de betrokken organisaties erbij te betrekken.

5. Kwalitatieve en longitudinale vooruitzichten

De studie biedt enkele eerste inzichten in genderongelijkheden in het BHG, maar gaat grotendeels voorbij aan twee aspecten die van invloed zouden kunnen zijn op het gewestelijke huisvestingsbeleid:

- 1) toegang tot huisvesting en
- 2) de woonomstandigheden.

Een kwalitatieve studie in 2 delen zou het mogelijk maken om de kwantitatieve gegevens te verfijnen om een beter inzicht te krijgen in genderongelijkheden in huisvesting in het BHG en om passende beleidsaanbevelingen te doen:

5.1. Residentieel parcours

Tot op heden heeft geen enkele studie in het BHG een nauwkeurig en longitudinaal inzicht verschaft in de ondervonden moeilijkheden en de ingezette middelen in het woontraject van de meest kwetsbare personen (eenoudergezinnen, alleenstaande personen, personen van een bepaald ras, personen met een handicap, LGBTQIA+ personen, enz.).

Een studie uitgevoerd op een doelgroep zou het mogelijk maken om de obstakels en strategieën in verband met de toegang tot huisvesting in het BHG te belichten, in het bijzonder de discriminatie bij het huren en de toegang tot hypothecaire kredieten, de ervaringen en de criteria van de Brusselse bewoners op het vlak van hun woonkeuzes (buurt, wijk, type woning, energieprestatie, enz.).

Deze studie zou op longitudinale basis (min. 5 jaar) kunnen worden uitgevoerd met een doelgroep die geïdentificeerd is als potentieel gediscrimineerd op de woningmarkt, in samenwerking met equal.brussels, Brussel Huisvesting, Leefmilieu Brussel, Unia, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM), de Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen (RGKMV) en verenigingen die in de frontlinie werken, om de biografische gegevens over de woontrajecten van de geïdentificeerde doelgroep in vraag te stellen.

*EEN STUDIE UITGEVOERD
OP EEN DOELGROEP ZOU
HET MOGELIJK MAKEN
OM DE OBSTAKELS EN
STRATEGIEËN IN VERBAND
MET TOEGANG TOT
HUISVESTING IN HET BHG
AAN HET LICHT
TE BRENGEN.*

5.2. Woonomstandigheden

Dit deel heeft tot doel de ongelijkheden in de huisvestingsomstandigheden van de meest kwetsbare mensen in het BHG te belichten. Het is de bedoeling om 5 dimensies te begrijpen:

5.2.1. Ongelijkheid van bewoning

Zijn er binnen de woning ongelijkheden in verband met gender, seksuele geaardheid, handicap, enz. in het gebruik van de ruimte? In welke mate zijn ongelijkheden aanwezig in huiselijke ruimten? In welke mate hebben sociale rollen een invloed op het gebruik van de woning?

5.2.2. Energie- en waterschaarste

Wat zijn de modaliteiten voor toegang tot warmtecomfort en hygiëne in de woning? Worden deze kwesties beslecht op basis van gender, seksuele geaardheid, enz. van de persoon? (zie voorbereidende studie van de RGKMV over gender en energiearmoede)

5.2.3. Huiselijk geweld

In welke mate is de huiselijke ruimte de plaats van geweld binnen het gezin? In welke mate kunnen organisatie en beheer van de ruimten in en rond het huis dergelijk geweld voorkomen, in stand houden of versterken?

5.2.4. Economische arbitrage

In welke mate hebben machtsverhoudingen een invloed op de veiligheid van de woning? Wie is eigenaar in het huishouden en voor hoeveel? Wie betaalt de huur?

5.2.5. Innovatie en inclusiviteit

In welke mate integreren innovatieve projecten in het BHG (gegroepeerde huisvesting, CLTB, coöperatieven, enz.) het genderperspectief en wat is de impact van deze maatregelen op de ervaringen van de mensen?

Voor elk van deze dimensies zullen doelgroepen geselecteerd worden vanuit een intersectioneel perspectief (huishoudenstypes, socio-professionele situaties, woningtypologieën, afkomst, handicap, LGBTQIA+ gemeenschap) en door te werken in buurten met gevarieerde profielen.

© Brussel Huisvesting
Alle rechten voorbehouden

Meer informatie over Brussel Huisvesting is te vinden op het adres:
www.huisvesting.brussels

Verantwoordelijke uitgever:
David VAN VOOREN,
Sint-Lazarusplein 2 - 1035 Brussel
Genderongelijkheid op het vlak van
huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest.

Grafische vormgeving: Trinôme

Oktober 2023

BRUSSEL HUISVESTING

GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Sint-Lazarusplein 2 - 1035 Brussel

T +32 (0)800 40 400

Contactformulier : <https://huisvesting.brussels/vragen-en-contact/contact-onderwerpen/>

huisvesting@gob.brussels

www.huisvesting.brussels